

Erindringer om en lille piges oplevelser under 2. verdenskrig

1940 – 1945

Mit navn er Karen Petersen (f. Dahl) født i oktober 1936 i mit barndomshjem Ndr. Strandvej 157 i Risskov.

1940

D. 9. april var en mærkelig dag.

Jeg erindrer svagt at jeg sad på min faders arm og kiggede op i luften på nogle mærkelige maskine, der fløj hen over hoved på os.

En sær brummende og støjende lyd kom der fra disse "fugle".

Vores nabo, Erik Springborg, stod oppe på deres altan og talte med min far. Lidt efter kom hans kone, Elisa Springborg, ud til ham. Hun var tysk født; men var ikke nasist og hun var rasende på tyskerne over, at de havde besat Danmark.

Senere denne dag stod jeg i sangsalen på Vejlbj-Risskov Skole (det hed den dengang) og skulle vaccineres mod kopper. Der var mange andre børn i salen foruden min bror og jeg, og jeg undrede mig såre over, at så mange mødre eller pårørende sad og græd.

Det var jo ikke dem, der skulle "stikkes".

Vi fik også den dag besked på at hænge mørklægningsgardiner for vinduerne, så intet lys kunne slippe ud fra værelserne. Og når man skulle ud om aftenen, skule der bæres et hvidt armbind på højre arm.

Danmark var blevet mørkelagt.

Derud over tænkte jeg ikke så meget på krigen.

Tiden gik sin vante gang for mig.

1941 var der ikke nogen oplevelser, der nedfældede sig hos mig.

1942.

De tyske skibe, som lå i Århus havn havde spærreballoner monteret på dækket,

Om det var for at beskytte dem mod luftangreb, ved jeg ikke; men en dag havde en af disse balloner revet sig løs og kom svævende hen over Ndr. Strandvej. Lige over det hus, hvor jeg boede sammen men familie.

Jeg havde været inde hos min faster, som boede i den anden ende af vores lille hus.

Da jeg kommer ud fra huset, opdager jeg denne ballon, som kom svævende hen over vejen og samtidig slæbte den jo en ledning efter sig med en krog i enden.

Dette bevirkede, at krogen rev alle telefonledningerne over og det hvislede og skramlede med nedfaldne ledninger.

Jeg løb tilbage til stuen og råbte: "Faster, der er en storeste en, der hænger i luften og har revet i al "pikkeltrådet" i stykker."

Hun kom jo ud af huset for at se på mine beretninger og fik sendt bud til elværket, for at få udbedret skaderne.

1943.

Jeg kom i skole 1. april 1943.

Det var en spadseretur på ca. 4 km. for mig at gå til skolen, og jeg kan huske, at om mandagen skulle jeg møde kl. 8 om morgenen.

Det kunne godt gå om sommeren; men i vintermånederne var der virkeligt mørkt på gaden.

Gadelamperne var blændet ned og gav kun et spinkelt lys, så det var om at holde sig til vejen, man kendte.

Senere fik jeg et buskort, der gjaldt 3 mdr., og det var ren luksus.

En dag da jeg var på vej ned ad Fortevej og skulle hjem fra skole, kom der en stor tysk tank kørende ned ad bakken lige bag mig.

Jeg blev så bange for den, at jeg løb alt, hvad jeg kunne ned til hjørnet af Fortevej og Rolighedsvej. Der lå en bager og inde i hans gård gemte jeg mig indtil tanken var forsvundet ad Vestre Strandalle. Så vovede jeg mig frem igen og skyndte mig hjem.

Jeg var så ræd for det militærkøretøj.

1944.

Den første eksamen nærmede sig i slutningen af marts og til den dag havde min far købt ny kjole til mig.

Den var af noget mærkeligt stof med indvævede træstumper i, og det stof stak sådan, at jeg var rødpletet over hele kroppen. Jeg havde den kun på den ene gang.

Uha, jeg kan endnu mærke den på kroppen.

Vi nærmede os sommerferien, og det var jo dejligt. Solen skinnede og vi løb bare rundt i et par små bukser.

Den 4. juli ca. kl. 13.00 sad jeg med min familie inde i stuen og skulle til at spise middagsmad.

Det var varmt den dag og vores vinduer havde stået åbne, så der var gennemtræk i stuen og soveværelset.

Min mor bad mig lukke stuevinduet, og lige da jeg rækker armen ud for at få fat i vindues-sprossen, knalder vinduet i med et brag.

Min mor skældte mig ud og spurgte, om ikke jeg kunne lukke et vindue ordentligt. Hvertil jeg svarede

"Det var ikke mig, der lukkede det, det blæste i af sig selv" Så stort var lufttrykket fra eksplosionen.

Pludselig så vi en stor sort sky inde over Århus Havn, og min far udbrød: "Det er havnen, der er sprunget i luften!"

Han vidste jo godt, at der var så mange tyske skibe der inde med ammunition.

En anden oplevelse havde jeg og min lillebror, Hans, en dag vi skulle hjem fra skole.

Der blev pludselig blæst luftalarm da vi var halvvejs hjemme ad Ndr. Strandvej – nærmere betegnet ud for nr. 72.

Vi blev af voksne beordret ned i beskyttelsesrum (meget mod vores vilje), og der sad vi, til alarmen blev afblæst.

Resultatet var, da vi kom hjem, at vores far skældte os ud og spurgte, hvor vi ar blevet af, og om ikke vi kunne gå direkte hjem. Han fik så vores historie om opholdet i beskyttelsesrummet i nr. 72. Jeg kan ikke huske, om det var undskyldning nok for vores sene hjemkomst.

Den 31. oktober var jeg på vej til skole. Jeg skulle møde kl. 12.00, og sammen med en skolekammeret var vi nået op på Fortevej, som gik fra Ndr. Strandvej, over jernbanen og op til skolen.

Pludselig kommer der to flyvere drønende hen over vores hoveder og forsvinder i meget stor fart ud over mosen ved Lystrup. Vi smed os ind under hækken og inden vi havde set os om, kom de tilbage igen i ligeså stor fart..

Puha. De kom så lavt, at vi troede, de havde ramt skorstene på husene.

Da de var væk, løb vi alt hvad vi kunne op mod skolen, og nåede lige at komme indenfor døren til opgangen, da der blev blæst luftalarm.

Alle elever kom ud fra klaseværelserne og ned i beskyttelsesrummet, og der sad vi elever fra de små klasse. Der var en lærer, som prøvede at fortælle os et eventyr; men hun kunne ikke overdøve larmen fra antiluftskytset. Det bragede om ørene på os.

Jeg sad ligeså stille og tænkte: "Hvordan mon det er at bo i et land, hvor der ingen tyskere er?"

Søndagen efter denne oplevelse var jeg med min faster inde i Århus, og vi fik set de ødelæggelser på universitetet, som bombeangrebet havde forårsaget.

Det var med stor præcision, de flyvere bombede universitetet og, at de ikke ramte de to hospitaler, der lå lige klods op ad bygningerne, var flot klaret.

Vi havde en skik i vores familie, og det var juleaftensgudstjenesten i Risskov Kirke.

Det var vores pastor Bay, som altid forrettede denne gudstjeneste.

Vi tog bussen fra mit hjem til Skolevangs alle, og gik så i kirke. Når vi så skulle hjem var det blevet mørkt, og så var der jo ikke så lang tid til selve juleaften. Hjemturen var altid til fods..

Julen 1944 blev anderledes.

Oppe ved orgelet plejede pastor Bays børn og hans kone at stå; men denne juleaften var der ingen.

Det var heller ikke pastor Bay der havde julegudstjenesten; men en anden præst, Asbjørn Fogh. Han fortalte i sin prædiken om en juleaften, han havde oplevet i en kano på en flod i Afrika med krokodiller omkring båden. Jeg slugte denne beretning med stor undren.

Senere fik jeg at vide, at tyskerne 2 dage før juleaften havde hentet vores pastor Bay.

Uh,.....de tyskere.

Om det var i efteråret 1944 eller i foråret 1945 kan jeg ikke huske.

Men en dag kom en af vores bekendte og fortalte min mor, at Gestapo stod henne ved Poul Hansens tømmerhandel og tog alle de personer, som ikke havde legitimationskort på sig og kunne fremvise et sådan et.

Min far var taget på arbejde oppe ved Risskov Skole. Han hjalp vognmanden med at køre stød ned til skolen. Det var den slags brænde, man brugte i fyret på skolen.

Min mor så efter min fars legitimationskort og fandt i den øverste kommodeskuffe.

Nu var gode råd dyre.

Jeg fik kortet i hånden og penge til en busbillet, og så af sted til skolen.

Heldigvis var min far ikke taget af Gestapo; men hans forbavselse var stor, da jeg kom med kortet.

Han var så sikker på, at det var i hans lomme, og han gik fint gennem afspærringen.

Gestapo må jo nok have kunnet se, at han ikke var en af de personer, de søgte.

Og hvad gjorde jeg?

Jo, jeg kørte da med vognmanden et par ture til skolen med stød.

Nu havde jeg afleveret min fars legitimationskort, og så var den jo ikke længere.

At min mor gik derhjemme og var meget urolig over, at jeg ikke kom tilbage med besked, tænkte jeg da ikke over. Men hvad, jeg var da kun 8 år dengang.

1945.

Vi kom ind i det nye år, og jeg var så småt begyndt at høre de her meddelelser, der kom fra BBC hver aften kl. 20.30. Der kom nogle beskeder om krigen, og så var der så mange hilsener til alle.

Hvad de betød, lurede jeg lidt på; men.....

Der blev flere og flere luftalarmer, og vi kunne følge med i dem alle. Der var nemlig opsat en sirene på Vandværkets tag, ved siden af vores hus.

Den 23. april havde der været en del luftalarmer og ca. kl. 03.55 lød der et stort brag meget tæt ved vores hus.

Jeg hørte ikke braget; men var vågen med det samme.

Min far ville ud for at se, hvad der var sket; men min mor forbød ham at gå udenfor.

Hun var overbevist om, at der var tabt en bombe i vores have, og det skulle han ikke ud og se efter.

Det var dog ikke vanskeligt at komme ud af vores gangdør. Den stod nemlig inde i gangen.

Loftet over vores kakkellovn var faldet ned, og alle vinduer var blæst ind og smadrede.

Mørkelægningsgardinet var perforeret af glasstumper fra vinduerne, og en hel del lå nede på vores divan, som stod under vinduet. På den plejede vi søskende at sove hver aften.

Den nat var der ingen, der sov på divanen. Vi var alle i vores lille soveværelse (på det tidspunkt var vi, foruden vores forældre, 4 søskende og en femte var i vente).

Min far fik noget tøj på, gik ud for at se på skaderne, og kom ind helt grå i ansigtet .

Min mor spurgte, hvad der var sket, og min far svarede: "Det er Springborgs hus, der er sprunget i luften!"

Så var det med at få en stige op til naboens altan, som vendte ud mod vores hus, og få evakueret samtlige personer, der sov der. Det var 10 personer i alt.

De kom ind til naboen, Johs. Petersen, som boede i nabohuset på modsat side af os.

Mine søskende og jeg samt vores mor kom ind til min faster. Hun boede i samme hus som os, bare i modsat ende. Det var små kår dengang.

Der var vinduerne også blæst ud; men rullegardinet havde ikke været rullet ned og var derfor helt, så det kunne give lidt læ i de tidlige morgentimer.

Min faster var så uheldig at strejfe en spand med glasskår og skære hul på sit ben, så vi måtte have fat i doktoren. Det blødte temmelig meget.

Det var lidt af en brat morgenopvågning, og jeg var heller ikke i skole den dag.

Tiden gik og vi nærmede os maj måned.

Den 1. maj fulgtes jeg med min far hjem fra skolen. Vi gik os småsnakkede og pludselig siger han til mig: "Karen, jeg tror krigen holder op i dag." "Hvorfor tror du det?" svarede jeg.

Det var da noget mærkeligt at sige, syntes jeg, og så talte vi ikke mere om det.

Den 4 maj var der stor aktivitet ude på Århusbugten.

Engelske flyvere bombede tyske skibe, sirenerne blæste alarm, og rengøringsdamerne på Risskov Skole havde fri udsigt til slaget på bugten.

Det var ellers en dejlig forårsdag,

Om aftenen var jeg kommet i seng kl. 20.00. Jeg skulle i skole om lørdagen; men jeg sov ikke.

Nyhederne fra BBC kom jo kl.20,30, og i den sidst tid havde jeg lyttet til dem, selv om der var støj på udsendelsen.

Pludselig råber min far: "Bravo!"

Og så kan det nok være, jeg kom ud af sengen, for hvad betød dog dette udbrud.

Det fik vi hurtigt at vide.

Folk strømmede ud på gaderne. Børn kom løbende med Dannebrog i mellem sig. Min familie faldt hinanden om halsen, og så kom lysestumperne frem.

Alle dem vi havde, blev sat i vinduerne.

På Ryvangs Alle boede der en enke, som var nasist.

Hun havde 3 børn. En pige, Grethe, på ca. 17 år og 2 drenge, Rud og John, på 15 og 14 år.

De to drenge kom ned til os, og stod og talte med min far og mor. Og så sagde Rud: "Vores mor ville have flaget på halv stang, hun må ikke være rigtig klog."

Det var de da enige om. Og så lo de.

Over i Bakkely, en ejendom som lå på vejen der fører over Egåen op til Grenåvej, boede en del tyske soldater. De var blevet indkvarteret der i 1944.

Om aftenen den 4. maj sang disse soldater, så det kunne høres langt væk. Og de kunne synge!

Lørdag d. 5 maj.

Fra kl. 8.00 om morgenen og en time frem begyndte alle landets kirkeklokker at ringe freden ind. Der var en kimen over det ganske land.

Jeg havde 2 fastre som boede i samme hus som jeg. (Det har jeg vist nævnt et par gange før.)

Den ældste var taget ind til byen for at opleve dagen derinde i Århus.

Der måtte da være fest i Århus, mente hun.

Hun var fodlæge, og havde sin klinik hos en damefrisør, der havde salon i Borgporten på Lilletorv.

Hen på formiddagen blev min anden faster ringet op inde fra byen.

Det var min ældste faster, som ikke kunne komme hjem foreløbig.

Hun sad i beskyttelsesrum under Handelsbanken på Storetorv.

I telefonen fortalte hun, at der blev skudt i gaderne omkring Domkirken og Århus Teater, og så holdt hun telefonrøret hen til et vindue, så vi kunne høre hvordan de skød.

Hun vidste ikke hvornår, hun kunne komme hjem. Hvortil min anden faster svarede: "Så kunne du jo være blevet hjemme. Hvad skulle du også ind i byen for?"..

Hjemme havde vi travlt med at pynte urtepotterne i vinduerne i "Royal Air Force farver": Blå, hvid og rød..

Det skulle jo være sådan, at englænderne, når de kom til byen, kunne se, at de var ventet og velkomne.

Det var dejlige forårsdage; men snart kom hverdagen igen, blot med den forskel, at vi ikke havde tyske soldater mere i vores land. Danmark var atter frit.

Det er så min lille beretning om minderne fra 2. verdenskrig.

Karen Petersen